

Hrvatski List

izlazi u Puli, svaki dan u 6 sati ujutro

Pojedini broj 8 helera

Mjesečna pretplata 2 K 40 h

Glosi 30 h Petit-redak

Godina II.

Odgovorni urednik:
Josip Hain, Pula

Petak, 24. ožujka 1916.

Tiskom i nakladom
Jos. Krmpotić, Pula

Broj 253

Novi uspjeh Nijemaca na zapadnoj fronti.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

B e č, 23. ožujka. (D. u.) Službeno se javlja:

Na svim trim bojištima nema nikakvih osobitih događaja.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. H ö t e r, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

B e r l i n, 23. ožujka. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Z a p a d n o b o j i š t e.

Svoj smo uspjeh kod šume od Avocourta upotpunili zaposjednućem francuskog uporišta na visokom hrbtu jugozapadno od Haucourta. Učinjeno je do 450 zarobljenika. Inače je sveopći položaj nepromijenjen.

I s t o č n o b o j i š t e.

Glavnu su svoju navalnu djelatnost odgodili jučer Rusi na večerne i noćne satove. Više su puta provaljivali s jakim silama protiv naših položaja na mostobranu od Jakobstadta, na obim stranama željeznice Mitava-Jakobstadt a četiri puta protiv naših linija sjeverno od Vidsvja. Dočim su Rusi na fronti kod Postavyja, gdje je broj zarobljenika porasao na 14 časnika i 889 momaka, uslijed prekomjernih krvavih gubitaka odustali od većih navalnih pokušaja, navaljivali su oni više puta novom silom između Narockog i Višnjevog jezera. Veliki gubitak na ljudima i municiji nije mogao donijeti Rusima ni u ovim navalama, ni u mnogim drugim pojedinim poduzećima na ostalim mjestima niti najmanjeg protibitka nasuprot nepokolebive njemačke obrane.

B a l k a n s k o b o j i š t e.

Položaj je nepromijenjen.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

C a r i g r a d, 23. ožujka. (D. u.) Glavni stan javlja:

Sa raznih bojišta nije se najavilo nikakve važne promjene.

Brzojavi.

Rat.

Najvišestene ofenzive.

H a a g, 22. Times piše, da se približava čas, kada će vrhovni zapovjednik egipćanskih četa biti u položaju, da napadne Turke.

Službeno se javlja: Princ Waleski je kao kapetan kod štaba vrhovnog zapovjednika sredozemnog ekspedicijskog zbora prispio u Egipat.

B a s e l, 22. Prema bazelskim listovima, opaženo bijaše na sarnijskom raskršću veliko prevažanje ruskih četa i municije, koje bivaju pošiljane prama Czartorysku. Čini se, da se pripravlja ofenziva protiv Czartorysk-Kovelu.

Austro-Ugarska.

Previšnje priznanje braniocima Ušćeska.

B e č, 22. (D. u.) Iz stana ratne štampe javlja se:

Zapovjednik vojske general konjanstva Pflanz-Ballin primio je jučer od cara sljedeću brzojavku:

„S jučerašnjom ste dnevnom zapovjedi iskazali u ime 7. vojske divljenje i zahvalnost junacima braniocima dnjestarskog mostobrana kod Ušćeska, koji su pokazali slavni izgled za to, kako i malena četa može do skrajnjih granica ljudske mogućnosti, da svoje mjesto održi u ustrojnoj borbi budi i proti prebrojnoj neprijateljskoj nadmoći. I ja čutim potrebu u svojem srcu, da posadi one utvrde, gdje su se bile tolike borbe, njihovom zapovjedniku pukovniku Juliju Planckh, časnicima i momčadi uvijek vrlo prokusane 11. dragonske pukovnije, što moje ime nosi, kao što i saperima, koji su im uz bok slavno stajali, iskazem, koliko uvijek cijenim njihove čine, junastvo i preziranje smrti i kako su im na tome sa mnogom zahvalne moja vojska i čitava domovina.“
Franjo Josip.*

Njemačka.

Iz njemačkog Reichstaga.

B e r l i n, 23. (D. u.) Reichstag je dovršio prvo čitanje proračuna i porenih zakonskih osnova te ih je predao pojedinim odborima. Sutra će se održati vijećanje o prisilnom proračunskom zakonu, po čemu će se plenarne sjednice odgoditi do poslije uskrsa.

Balkan.

Položaj u Rumunjskoj.

B u k a r e š t, 23. Rasprave u rumunjskom predsjedništvu ministarstva podsjećaju na dane u Sofiji, naime one dane, koji su bili neposredno pred pristupom Bugarske u rat. Izaslanici četverovrstice borave veoma često u rumunjskom izvannem ministarstvu ili obdržavaju negdje u neka-kovoj skupštini četvornog saveza svoje uzbudjene sjednice. Danomice dolaze glasnici iz različitih glavnih gradova, koji donasaju nove naputke svojih vlada. Najveće je presrećenje poludila u Rumunjskoj posljednja nota četvornog saveza, kojom je on tražio od Rumunjske, da se razoruži. Sve su stranke složne u tom, da mora vlada tu notu odlučno otkloniti.

Novi je uredjaj vrhovnog vojnog vodstva dovršen i zaključen. Osobito je važno, što su na svim onim točkama, na kojima se iziskuje samostalno djelovanje, namješteni oni časnici, koji se nimalo ne bave politikom.

Između Italije i Grčke.

B e r n, 23. (D. u.) Temps objelodanjuje zračnu brzojavku Havasove agencije iz Atene, po kojoj je grčki ministar-predsjednik Skuludis odgovorio na upit zastupnika Spiromiliosa o napredovanju talijanskih četa proti Tepelinju sljedeće: Mi posjedujemo pismenu izjavu talijanskog zastupnika u Ateni, da talijanska vojska kod Valone ne će prekoračiti naše sjeverne granice. Epiru, kao neodijelivom dijelu Grčke, ne prijeti nikakva pogibelj.

Rumunjsko blago u Solunu.

B u k a r e š t, 23. (D. u.) Rumunjski je ministar trgovine odaslao u Solun na želju zainteresiranih trgovaca posebnog opunomoćenika, da namjesti najzgodnije što je moguće stvari, koje je bila Rumunjska kupila i koje se još nalaze u solunskim skladištima. To je morala Rumunjska poduzeti, pošto nije radi rata moguće, da se te stvari u Rumunjsku odveze.

Rusija.

Kriva ruska izvješćivanja.

K o p e n h a g e n, 23. (D. u.) Zastupnik je Čeidze iznio u dumi predlog, da se stavi pod optužbu prijašnjeg ministra Gorenyka radi krivih izvješća, što ih je o ratnom položaju znajući i hotimice objelodanjivao.

Suhomlinov skinit i od časti člana državnog vijeća.

P e t r o g r a d, 23. (D. u.) Petrogradska agencija javlja: Carskim je ukazom skinit bivši ratni ministar, član državnog vijeća Suhomlinov i od svojih funkcija kao član državnog vijeća.

Francuska.

Srpski prijestolonasljednik u Parizu.

P a r i s, 23. (D. u.) Na ruku, koji se je dao u Elisue u čast srpskog prijestolonasljednika, izrekao je Poincare govor, gdje je istaknuo da Francuska ne odijeljuje srpsku stvar od savezničke, da će pomoću novoustrojene srpske vojske osloboditi saveznič srpske zemlje i podignuti iz nova temelje srpskoj neodvisnosti i samostalnosti. Prijestolonasljednik je zahvalio za obećanje, što se Srbiji čini.

Dogodjaji na moru.

Nova naša verbalna nota na neutralne vlade.

B e č, 23. (D. u.) Ministarstvo spoljašnjih posala poslalo je na vlade neutralnih država verbalnu notu, gdje im se dostavlja službeno saop-

denje o torpedovanju bolničkog broda Elektra, te se najostrije provjeduje protiv postupanja, kojim se neprijateljska mornarica ogrješila ne samo flagrantnom povredom načela međunarodnog prava, što ga je deseta haaska konvencija svečano potvrdila, nego je počinila također zločin protiv čovječnosti.

Plivajući svetionik u Gallopu potoplen.

London, 23. (D. u.) Lloyd javlja: Plivajući je svetionik kraj Gallopa bio torpedovan te je potonuo.

Amerika.

Brazilija slijedi primjeru Portugalske.

Geneva, 23. Francusko novinstvo javlja sa velikim veseljem, da je Brazilija pod uplivom Portugalske zaključila, da Njemačku izazove te da zaplijeni sve njemačke brodove, koji se nalaze u braziljskim lukama. Francuzi se nadaju, da će se Brazilija domala uplesti u rat sa Njemačkom. S obzirom na to, što je Portugalska, majka zemlje Brazilije, u ratu sa Njemačkom, zaključila je da poduzme iste mjere kao i Portugalska.

Danas bijaše službeno izrečena zaplijena njemačkih brodova. Braziljska je vlada izjavila, da ne će taj korak privremeno imati nikakvih posljedica, ako Njemačka ne bude protiv toga prosvjedovala: čim bi zaplijenjanje naišlo na najmanju zaprijetu, pridružila bi se Brazilija posve željama Portugalske, te je vlada sklona, da na strani entente sudjeluje u ratu.

General Villa pobjegao ?

Amsterdam, 23. Engleski listovi javljaju iz Washingtona: Vrio je vjerojatno, da je general Villa preko gora pobjegao u područje Indijanaca.

Neutralne države.

Prepriječene holandske trgovine sa kakaom.

Amsterdam, 22. Kako Times javlja, saopćila je francuska vlada Nizozemskoj, da će se protiviti daljnjemu uvozu kakaom u Holandsku, ako joj ne budu dane dostatne garancije, da se ne će više uvažati kakaom za Njemačku. Nizozemski prekomorski trust obećao je, da će isposlovati novu dozvolu za uvažanje, ali samo za tvrtke, koje su pripravne, da sve svoje zalihe kakaom stave pod nazor trusta. Times, koji je uvijek najglasnije hučao na blokadu protiv Njemačke, izgleda kao da žali, ako bi cvatuća holandska industrija sa kakaom bila uništena jednom općom zabranom uvoza.

Ustanak se je u Kini raširio.

Amsterdam, 22. Kako jedan ovdješnji list saznaje, javlja izvjesitelj lista Times iz Pekinga, da su se bunтовnici dočepali u neograničenom posjedu pokrajnu Jinan i Kveičan. Bunтовnicima čete broje 30.000 momaka. Misli se, da imaju 13 baterija modernih gorskih topova. Poznato je, da imadu municije. Kineska je vlada poduzela mjere, da u roku od 6 mjeseci stavi na polje 100.000 momaka. Ekspedicijski se zbor od 20.000 ljudi već nalazi u Ssuuanu. Daljnje divizije koncentrovane su kao zaštitna straža. Neodvisnost Kveičava bila je u četvrtak brozvajnim putem javljena u Peking. A sve to znači veliko raširenje revolucije.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Francuska.

Paris, 20. Službeni izvještaj u 3 sata podne:

Istočno Maase upravio je jučer poslije podne neprijatelj, nakon žestoke pucnjave, svoju vatru i prilično žestoku navalu prema frontu Vaux-Dam-loup. Nijemci su bili zatvorenom vatrom natrag potisnuti. Njihov pokušaj bijaše posve osuđen. Tekom noći nije neprijateljska pješadija nikako djelovala. U svim odjelima verdunске okoline prijevremena prekinuta artiljerijska pucnjava. Na cijeloj je fronti noć mirno prošla. U zračnim boje-

vima kod Verduna sastrijelalo je jedno naše ljetalo neko neprijateljsko ljetalo, koje je goreći palo u crtu kod Montzeville. Pet naših ljetala sa dvostrukim motorima opstrijeljavalo je kolodvor Metz-Les Sablons, neprijateljska municijska skladišta kod Chateau-Salins i polje za ljetala kraj Dieuze. Tekom ovog poleta bilo je izbačenih 30 krugla velikog kalibra, od kojih dvadeset na kolodvor u Metz. Jato naših ljetala, sastojec se iz dvadeset ljetala izbacilo je sedamdeset i dvije kruglje na ljetalište kod Habsheima te na kolodvor u Mühlhausenu. Neprijateljska ljetala, koja su se digla, da proganjaju naša ljetala, povukla su ih u zračni boj, tekom kojega je bilo vatrom iz strojnih pusaka srušeno jedno naše i jedno njemačko ljetalo. Dva druga njemačka ljetala pala su goreći na zemlju. Tri naša ljetala bila su ozbiljno oštećena te su morala spustiti na neprijateljsko tlo.

Službeno izvješće od nedjelje u večer:

Sjeverno Reimsa upravila je naša artiljerija harajuću vatru na neprijateljske jarke kod La Neuville i kod dvorca Godal. Znatno djelovanje naše artiljerije u okolici Ville-au-Bois. U okolici sjeverno Verduna je bombardiranje znatno popustilo. Tekom dneva nije neprijatelj kusao navaliti. Sjeveroistočno St. Mihiela opstrijeljavala je naša teška artiljerija proviantna skladišta kod Baroinaya. Sa ostalih fronta nema nikakvih vijesti. Adjutant Navarre sastrijelio je u okolici Verduna svoje sedmo njemačko ljetalo. Neprijateljsko je ljetalo palo u našu bojni crtu.

Belgija.

Veliko artiljerijsko djelovanje na fronti belgijske vojske osobito u okolici Dixmuidena i sjeverno Steensraete.

Italija.

Rim, 19. Na tridentinskoj fronti bila su 17. o. mj. od časa do časa topovskog pucanja. Neprijateljsko je topništvo palilo na naše položaje na vrhu Monte Bolla (u Val Sugani), koji je ipak ostao čvrsto u našim rukama. U dolini Felle izveli su naši sklizači smionih napadaja preko potoka Pontebbane i proti Leopoldkirchenu. U noći od 18. o. mj. osvojilo je naše planinsko odjeljenje poduprlo topništvom položaje na Gelben Wandu (Zuta Stijena) sjeveroistočno od Jof di Montasio, imenuje se još Bramhofel i Montasch, te je potjeralo od tamo neprijatelja i učinilo nekoliko zarobljenika. Neprijateljska pojačanja, koja su pritekla po dolini Seifental, bila su odvraćana uspješnom vatrom naših baterija. Na tolnskom je odsjeku poduzeo neprijatelj po jakoj topovskoj pripravi od 18. zestokih navala protiv naših položaja na brdu Svele Marije. Borba je naginjala amo tamo. Za iste smo zarobili 41 neprijatelja, među njima dva časnika. Napokon je uspjelo neprijatelju, da se učvrsti na nekim promaknutim položajima naše obrambene linije. Na ostaloj sotočnoj fronti trajni topovski bojevi. Neprijateljski su letjaci bacili opet bomba na Punta di Sdobbja, nijesu nanijeli štete.

Bojne poljane.

iz Hindenburgove fronte.

Ratni dopisnik lista Frankfurter Zeitung javlja iz istočnog glavnog stana: Osjećanje odahnuća i oslobodjenje obuzelo je čitavu istočnu frontu, kad su ono započele ruske navale. Nije bila za Hindenburgove vojnike lahka muka to, da su morali izdržati čitavu vrstu mjeseci u tihoj, mrtvoj vrti. Svuda je po njemačkim jarcima odjeknula riječ „Rusi hoće da odterete Franceze!“ Njemački su položaji bili čvrsto izgrađeni, bolje opskrbljeni; sve je bilo spremno, česa si Rusi željeti mogu. Tesko je opisati tučno raspoloženje, kojim su Nijemci čekali, da Rusi već jednom navale, još teže kakvim su se veseljem probudili iz strašnog mrtvila, da predju na djelo, život i pobjedu.

Područje u kojem su Nijemci ukopali svoje redove jest močvarno i gljivavo, ali Rusi se nalaze u još gornj prilika. Kad je ono posljednjih dana neprestano daždilo, doznali smo, da su ruski jarci plivali u vodi, te da njihovi vojnici nijesu mogli u njima boraviti.

Još 17. o. mj. moglo se je kazati, da je položaj nepromijenjen, samo to što je rusko topništvo nešto snažnije pucalo, nije se još moglo sumnjati, da se nešto sprema. Ali već 18. ožujka po-

čeli su Rusi da si traže sgodnih nišana za svoje baterije, osobito na obim pozicijama uz Naročko jezero. Taneta u ruskih topova počela da padaju kao oborine kise na pljuske. Mi smo im živahno odvrćali. Ali dok su Nijemci pravilnim umjerenim pucanjem postizivali lijepih uspjeha, nije im ruski rasip municije nanio do neznatnih šteta.

Prva navala ruske pješadije uslijedila je već istog dana ranim jutrom na najraznijim mjestima kod Miazdiolskog jezera sjeverno od Naroca, kod Visnjevog jezera. Nigdje nijesu doprli Rusi ni do žičnih neprijateljskih ograda, te su napadače svuda dijelom pokosile, dijelom suzibile njemačke strojne puske.

Mnogo su gubitaka imali Rusi osobito kod Visnjevog jezera, gdje se je njemačko pješadije oborilo na Ruse, koji su se nalazili u malenim zalivima jezera. Dok su njemački gubici iznašali na tisuće mrtvih (kod samog Visnjevog jezera nabrojilo se do 3000 lješina), imali su Nijemci upravo niski broj mrtvih i ranjenih.

Ruski zarobljenici pripovjeduju opet da nijesu išli zajedno s njima u boj njihovih časnici, te da su morali sasvim gladni i ozelbi u boj, pošto su bili ostali radi povodnja dva dana bez hrane. Kazalo im se za utjehu, da će prije ozdraviti praznog želuca, bude li zadobili u bici kakovu ozlijedu. Ljepše li utjeha!

Pričalo se mnogo o novom ruskom konjanstvu, ali se nije vidjelo dosad niti jednog samog konjanika. Po burnom dnevnu od 18. o. mj. nadostla je mirna noć. Rusi su ispunili svoju: Kušali su, da odterete Franceze, ali su im sile klonule već na sanom početku!

Odstup francuskog ratnog ministra Gallieni-ja.

Kad je u oktobru prošle godine bilo oboreno ministarstvo Vivianijevo te uslijed toga i ratni ministar Millerand istupio iz svoje već i onako kroz duže vremena uzdrmane službe, svratile su se oči naroda odmah na tadašnjeg pariškog guvernera, generala Gallieni-ja, kojega su radi njegove djelatnosti na otoku Madagaskaru veoma uvažavali koli kao vojnika toli kao upravnika. Veoma dobar i povoljan onaj glas, koji je o njemu kulo, potvrdio i učvrstio je general Gallieni u punoj mjeri kao vrhovni zapovjednik pariških četa. Zato i jest javno mnijenje s velikim zadovoljstvom pozdravilo njegovo imenovanje za ministra rata te u tom imenovanju nazrijevalo nešto kao jamstvo budućih pobjeda. I doista je generala doskora nastupio na način, kako to običavaju da čine u Francuskoj „energični“ ministri i kojih je osobita oznaka ta, da sve odredbe i čine svoja predrasnina u službi mijenjaju i „poboljšavaju“. U parlamentu je Gallieni poznatom vojničkom kratkoćom i odlučnoću stvarao reformu za reformom. Nije prošao gotovo a ma ni jedan dan, a da ne bi vladini listovi javljali, kako je eto u ratnom ministarstvu opet uklonjena — hvala novom ratnom ministru — ova ili ona zloropada. Kako i pristoji „junaku na maču“, pokazao se je general Gallieni u prvom redu velikim neprijateljem „novinarskih piskarala“. „Samo ne suvisnog piskaranja!“ bila je njegova lozinka.

Dakako da su se nesuglasice, koje su bile postojale za Milleranda između ratnog ministarstva i parlamenta, koji je tražio da mu se preda stalan nadzor nad vojnom upravom, pojavile dokle i pod Gallieni-jem. Da, što više, one su se dopačete i zaostrije radi odvise strogih „vojničkih svjestava“ novoga ratnoga ministra. Brzo su razabrali, da Gallieni nije bio čovjek, pomoću kojega bi građanske oblasti mogle da steknu prevlast nad vojničkom vrhovnom upravom, jer je Gallieni, premda ratni ministar, bio po svojem vojnom činu kao general ipak niži od vrhovnog vojnog zapovjednika te kao takav o njemu bio ovisan. Zlobni su jezici dapače govorili o „dva ratna ministar-

stva*, jedno u velikom glavnom stanu a drugo u palači ratnog ministarstva u Parizu.

No otpor proti Gallieni-ju ne bi se bez sumnje bio tako zaoštrio, da su se ispunile sve one nade o posvemašnjoj skorajšnjoj pobjedi, koje su stavljali u novog ratnog ministra prigodom nastupa njegove službe. Ne samo, što se te nade nijesu ispunile, nego je eto došlo i do ozbiljnih bojeva oko Verduna, koji su punim pravom po čitavoj Francuskoj izazvali najveću zabrinutost. I upravo ti događaji oko Verduna bili su u parlamentu predmetom nemilih rasprava, kod kojih je pala ne jedna oštra ali i iskrena riječ o sveopćem stanju francuske vojne uprave i armade. I eto, Gallieni je postao žrtvom tih rasprava. Njegov su odstup, koji je uslijedio gotovo neposredno iz pada Douaumonta, otkljevili da odmah najave, jer su se nadali, da će u tren oka naći novog ratnog ministra, što im dakako nije poslo za rukom. Tomu ustaloj se smijeno da se čudimo, jer iko će u kritično ovo ratno doba na laku se ruku prihvatiti tog „skakljivog“ ministarstva iz Gallieni-ja. Doista je prema sadašnjem stanju stvari u Francuskoj teško naći ratnog ministra, koji bi bio u jednu ruku parlamentu ugodan, a u drugu ruku ne bi bio neugodan vrhovnom vojnom zapovjedniku.

Ruske gospodarstvene ratne OSNOVE.

Trgovački ugovor s Njemačkom. — Pritužbe proti saveznicima.

Na petrogradskom je gospodarskom kongresu prije nekoliko dana govorio zastupnik ministarstva trgovine, Borodajevski, o ruskim gospodarstvenim ratnim osnovama. Govornik je stao tvrditi, da je rusko gospodarstvo veoma nepovoljno radi trgovačkog ugovora, koji je Rusija bila sklopila s Njemačkom godine 1904. pod pritiskom japanskoga rata. Sad da se mjerodavnim njemačkim trgovina pomislija na to, kako bi se svojevremeno osnovao veliki srednje-europski carinski savez, kojemu bi se priključila i Turska, te Perzija i Indija. Takav bi savez omogućio Njemačkoj, da bude u gospodarstvenom obziru koli u miru toli u ratu posve neovisna i samostalna te da zatvori svoje granice prema drugim zemljama, a dakako i prema Rusiji. Njemačka bi htjela prisiliti Rusiju, da otvori svoje granice njemačkim industrijalnim proizvodima. A to zvuči kao neka grožnja ruskom ratarskom gospodarstvu. Radi toga je ovo zainteresovano glede konačne njemačke pobjede. Borodajevski ne traži možda uništenje Njemačke kao posljedicu rata, nego traži samo to, da bude rusko gospodarstvo

samostalno, a pogotovo neovisno od Njemačke. Rusija da sad stoji eto pred pitanjem, da li će se od Njemačke i njezinih saveznika posve izolovati, ili će biti s njima u gospodarstvenoj svezi. Izolacija mogla bi da bude od velike pogibelji po rusko gospodarstvo. Posredovanjem Skandinavije mogao bi možda samo veoma neznanat dio onoga što Rusija želi izvažati, dospjeti u Njemačku. (Ako zapadne vlasti teže za tim, da Njemačku na svaki način izoluju, morale bi dakako da preuzmu i neke žrtve u korist buduće ruske gospodarstvene slobode. No proizvodi se njemačke industrije, koje kane ukloniti sa ruskih tržišta, ne mogu nadoknaditi ni francuskim ni engleskim proizvodima, jer su ovi skuplji, a isto i manje prilagodjeni upotrebi. Već po držanju Francuske prigodom skapanja zajma moglo se je razabrati, da saveznici nijesu baš onako od srca voljni, da potpuno priznaju interese Rusije. On, izvjestitelj, da ne spominje svega ovoga možda zato, da pobudi nepouzdanje prema saveznicima, nego stoga, da naglasi, e li gospodarstveno izolovanje Njemačke iz rata iziskivalo teških žrtava, kojih Rusija sama o sebi ne bi mogla da nosi.

U daljnjem je raspravi naglasio profesor Tugan-Baranovski, e je izolacij Njemačke za Rusiju nemoguća, te bi značila smrt ruskog gospodarstva, ponajpачe, što Rusija izvaža samo gospodarstvene proizvode.

Kongres je zaključio, da se osnuje stalno povjerenstvo, koje će se baviti priredivanjem trgovačkih ugovora.

Domaće vijesti.

Gradske kazalište. Utorak, 23. o. mj. davaće se u gradskom kazalištu oprosni koncert operne pjevačice Beatrice Stelion, kod kojega će sudjelovati i druge vrhne umjetničke sile našeg grada.

Nova gramatika hrvatskog jezika. Milan Rešetar profesor slavistike na bečkomu sveučilištu, izdao je tiskom Mirka Breyera u Zagrebu novu hrvatsku gramatiku u njemačkom jeziku. Djelo je namijenjeno u prvom redu Nijemcima, ali je dobro došlo i svakom izobraženom Hrvat, koji njemački jezik poznaje. Odlikuje se jezgrovitosti i jasnoćom te prikazuje u kratko a ipak lateno i potpuno, sva pravila, kako se u hrvatskom jeziku mijenjaju glasovi i razni oblici, te kako se u govoru riječi redaju i slažu. Prvi dio raspravlja po tome o glasovima, drugi o oblicima, treći o sintaksi. Djelo se preporučuje radi mnogih vršina, koje nije moguće iscrpiti u ovo par kratkih redaka. Prodaje se u svakoj knjižari.

Iz Banovine.

Oprostaj podmaršala Lipošćaka od hrvatske „vraže“ divizije. Podmaršal Ante Lipošćak, koji

je bio u ratu sedam mjeseci zapovjednik, zbog njene hrabrosti dobro poznate „vraže“ 42. hrvatske domobranske pješadijske divizije, tu je skoro opozvan sa te uprave i postavljen na čelo druge jedne vojne skupine. Vijest o oprostaju toga u miru kao i u ratu odlično istaknutoga generala hrvatskih domobranskih četa proizvela je vrlo veliko žaljenje.

Povodom njegova oprostaja od zapovjedništva 42. hrvatske domobranske pješadijske divizije, izdao je podmaršal Lipošćak svojim podnjenim četama sljedeću zapovijed:

Smijenjen sa svoje sadanje službe, predajem na današnji dan zapovjedništvo 42. domobranske pješadijske divizije.

Gledam na isto tako slavom ovjencanu koliko i tešku prošlost, koja će u listovima povjense biti ovjekovečena. Opraštam se danas od vas i u mislima stežem hrabru desnicu svakom pojedinom vojniku.

Kao sinovi jedne i iste majke zemlje, mi smo se u broz razumjeli i naučili, da se međusobno poštujemo. Bio sam potpuno svjestan vaše enage i vaših dila. Pobjeda je bila vaša doba.

Izjavljujem vam za vaše u svako doba osvjedočeno sjajno držanje najsrdačnijiu zalivalnosti. Držite i u budućnosti vašu zastavu čvrsto i visoko za slavu našega slijedog Vladaoča i za čast naše lijepe hrvatske domovine. S Bogom!

Svemoćni neka vaz prati i brani i u budućnosti!

Prije moga oprostaja klanjam se sa strahopostovanjem pred grobovima palih vitezoza naše divizije i molim za spas njihovih duša.

Neka je čast njihovom pomenu!

Podmaršal Lipošćak s. r.

Zapovjednik 27. sisacke domobranske pješadijske pukovnije potpukovnik pl. Csath pri obznani gornje zapovijesti istima sa svoje strane posvetio je ove popratne riječi:

Vojnici! Sa oproštajem Njegove Preuzvišenosti gubi naša pukovnija svog mudrog, naročito sposobnog vojskovođu, svog pun odbojevanja hrabrog u borbi poljednog generala i dobrog pretpostavljenog.

Čije je, i ma gdje bilo, naš general Lipošćak zapovjednik, tamo je svaki vojnik, do najmladjega, s oduševljenjem slijedio, jer smo znali, da to tako mora da bude, ako smo radi da pojdjemo.

Ni jedan jedini vojnik nije svoju krv uzaludno izlio i svaki je rado žrtvovao svoj život, jer u istinu u naplemenitijem smislu te riječi, u stvarnosti iskazan za kralja i domovinu.

Vojnici! Sačuvajmo za našega postovanog i ljubljenog divizionara srdcačnu uspomenu i kad god u sadasnosti ili doznaje čujemo ime generala Lipošćaka, skinućemo kapu s riječima: On je bio naš, on je s nami osjećao i on je bio general kavgoga je prželjeti mogao svaki, koji je pripadao gordoj 27. pukovnici.

Potpukovnik Csath s. r.

LAFKADIO HEARN. — DR. BAJA.

Iz dnevnika engleskoga učitelja.

(Pogledi u nepoznati Japan.)

Većina djaka u „Jinjo-Chugako“ su samo dnevni učenici. Oni polaze jutrom školu, idu kući objeđovati i vraćaju se u jedan sat na kratko popodnevo predavanje. Svi djaci u gradu žive u svojim obiteljima. Ali imade i djaka iz prilijeno daleke okolice, koji nemaju nikakvih rodjaka u gradu, a takvim. Jate škola posebne penzije, u kojima vlada zdrava moralna disciplina, podržavana po vlastitim učiteljima.

Učenici mogu da si izaberu koju drugu Boarding-House, ako imadu za to dovoljnih sredstava i ako ta kuća odgovara njihovim intencijama. Oni mogu i po privatnim familijama stanovati, ali takvih je vrlo malena manjina.

Ja dvojm, da li imade u kojoj zemlji odgoja skopčanog s tako malim troškovima kao u Japanu, pa ipak je njihov odgoj uzoran, vrlo dobar i najmoderniji. Učenik u Izumo može da živi s tako neznamitnim izdacima, da se sam broj čitatelju čini nemogućim, ako ga usporediš s troškovima skolsnija za zapadu.

Svota, koja odgovara vrijednosti novea od prilike dvadeset američkih dolara dostatna je, da možes s njom plaćati stanarinu i opskrbu kroz cijelu godinu. Njegovi cijeli izdaci iznasaju, uključivo sa školarinom, po prilici mjesečno sedam dolara. Za svoju sobu i tri obilata dnevne obroka plaća učenik mjesečno jedan Yen i dvadeset i

pet Sena, a to iznaša malo više od jednog dolara i pō američkoga novea.

Ako je učenik vrlo siromasna, onda ne mora nositi odore, premda svi djaci viših razreda nose odore, jer cijelo snabdjenje, s kapom i kožnim cipelama jeftinije vrsti stoji samo tri i pō Yena. Oni pako, koji ne nose kožnatih cipela, moraju za vrijeme obuke svoje klapačuce „Getas“ izmijeniti s „Zoris“ (lahke slatunate sandale).

Ali duševni odgoj, što no ga japanski djak na tako krasan način uživa, ne daje se za tako jeftinu cijenu, kao što bi čovjek obzirom na troškovnik za životne potrebe i školske izdatke mislio. Narav sama zahtjeva višu školarniu i utjerava bezamislno svoje tražbine. Da to uznogmno razumjeti, moramo vazda misliti na to, da je moderni odgoj, koji si može moderni student u Izumo kraj diete graha i kuhane riže steel, otkriven bio, kao i usavršen i sistematiziran od duhovna, koji su se jačali hranivom mesnom hranom. Nedostatan hranjenje japanskoga naroda je jedan strasan problem, koji moraju japanski odgojitelji riješiti, ako hoće da zemlja bude kadra asimilirati tuđu importiranu civilizaciju.

Kao što je Herbert Spencer razložio, mora stupanj čovječanske energije ovisiti u fizičkom i duševnom smislu od hranitbenog sadržaja uživanoga, a povjest nam pokazuje, da su do dobro pitani narodi bili uvijek silni i gospodarili. Moguće da će u budućnosti biti sam duh mjerodavni faktor kroz želudac — premda je duh jedna forma

sile, koja se mora njegovati. Misli i ideje, koje su svijetom stresale nijesu se nikada porodile kraj vode i kruha.

Znanost nas pak uči, da dijete u svom rastu treba kud i kamo bolje hrane od odrasloga, osobito pak da učenik treba krepku hranu, da nadoknadi fizički potrošak tijela, što no ga je duševni napor involviroao.

U čemu dakle postoji stotovanje japanskog učenika po samom školskom sistemu? Ono je sigurno veće nego li prekonjeni napor, koji se zahtjevaju u isto vrijeme od organizma evropskih ili američkih djaka. Punih sedam školskih godina treba japanski djak do nauči svoj trostruki sistem ideograma, — ili manje lateno, ali za sve razumljivije izraženo, dok nauči ogroman alfabet svoje nacionalne literature. Ali tu literaturu mora on i studirati i mora si prisvojiti dva jezikovna oblika, a to su jezik u pismu i jezik u govoru. Osim toga on da uči i povjest o etici svoje domovine. Osim ovih istočnjačkih naukovnih grana obuhvaća naukovni red i sveopću svjetsku povjest, zemljopis, aritmetiku, astronomiju, fiziku, geometriju, prirodoslovlje, agrikulturu, kemiju, risanje i matematiku. Ali, što je za njega najgore, mora i engleski učiti, — jezik, koji je u Japanu neobično težak tako, te si toga nitko ne može ni predstaviti, koji nije upoznao strukturu japanskoga jezika. Engleski je jezik tako raznolik od japanskoga, da se ne može ni najjednostavnijaja japanska izreka ni smisljeno ni oblikovno od riječi do riječi prevesti.

(Nastavak slijedi.)

Neposredno je pred njegov odlazak telefonirao podmaršal Lipošćak zapovjedništvu 27. dobrobranske pjesadijske pukovnije sljedeće :

Od sveg srca uzimam oprostaj od pukovnijskog zapovjednika, od svih stožernih i viših časnika i vojnika meni tako mile 27. pukovnije i zahvaljujem se svima, koji pripadaju ovoj odličnoj pukovniji, za njihovo hrabro izvršenje djela, koje su pod mojim zapovjedništvom izvojevali. Ja ću se u najprijetnijoj uspomeni stalno sjećati na njih. Živili!

Na ovo je istim putem odgovorio pukovnijski zapovjednik ovo :

Casniki zbor, sa cjelokupnom momčadi 27. pukovnije, žali iz dubine duše svoje i od srca odlazak Vaše Preuzvišenosti i moli Vašu Preuzvišenost, da ponese uvjerenje, da ste Vi bili naša slava i ponos i da će u našim srećama stalno ostati neizbrisana uspomena Vaše Preuzvišenosti.

Neka živi gospodin general Lipošćak!

Podupirajte Družbu!

POZIV

na

XIX. glavnu redovitu godišnju skupštinu Posujilnice u Voloskom

registrirane zadruge na ograničeno jamčenje, koja će se održati dne **15. aprila 1916.** u 3 sata po podne u društvenoj Pisarni sa sljedećim

dnevnim redom :

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine;
2. Izvješće ravnateljstva;
3. Izvješće nadzornog odbora;
4. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora i društvenog suda;
5. Zaključak glede uporabe čistog dobitka;
6. Slučajni predlozi.

VOLOSKO, dne 20. ožujka 1916.

Ravnateljstvo.

POZIV

na XII. glavnu redovitu godišnju skupštinu

„Bersečkog društva za štednju i zajmove“, regist. zadruga na ogran. jamčenje, koja će se održavati dne **2. aprila 1916.** u 4 sata po podne u općinskom uredu u Berseću.

Dnevni red :

1. Čitanje i odobrenje zapisnika posljednje glavne skupštine;
2. Izvješće upravnog odbora;
3. Izvješće nadzornog odbora;
4. Potvrda računskog zaključka za godinu 1915;
5. Izbor upravnog i nadzornog odbora, te pomirbenog suda;
6. Zaključak glede uporabe čistog dobitka;
7. Razni predlozi.

Godišnji obračun izložen je zadržanima na uvid u općinskom uredu u Berseću.

BERSEĆ, dne 19. marča 1916.

ODBOR.

Iskaz onih posjednika vozova, volova i konja, koji imaju primiti niže navedene iznose za svoje vojničke činitbe.

(Svratak.)

Ime i prezime	Obitavalište	Za dobu	Iznos	Opaske
Frezza Alexander	Sisano 57	4-8-16-9-14	K 220	B. N. 40 P. N. 20
dtto.	dtto.	4-8-17-8-14	" 220	" 40 " 20
Gropuzzo Dominik † Dom.	Dignano 26	4-8-5-8	" 10	" 41 " 24
Butkovich Georg † Georg	Roveria 84	4-8-27-9	" 275	" 41 " 24
Pacich Anton † Martin	" 52	4-8-6-8	" 15	" 43 " 44
Calcich Michael	" 121	4-8-27-9	" 275	" 42 " 40
Ferro Johann † Andreas	Dignano 708	4-8-11-11	" 115	" 44 " 52
Pallin Matheus † Matheus	" 1043	4-8-23-9	K 165	385 K već primio. B. N. 44 P. N. 55
Kupelwieser Paul	Altura 171	5-8-6-8	K 10	140 K već primio. B. N. 46 P. N. 4
dtto.	dtto.	dtto.	" 10	" 46 " 5
dtto.	dtto.	dtto.	" 10	" 46 " 6
dtto.	dtto.	dtto.	" 10	" 46 " 7
dtto.	dtto.	dtto.	" 10	" 46 " 8
Pustianaz Jakob † Michael	Boccordich	5-8-15-3-15	" 685	" 47 " 11
Dublanovich Michael † Joh. Bibici	"	5-8-1-3	K 615	430 K već primio. B. N. 47 P. N. 13
Doblanovich Josef † Martin	"	5-8-7-10-14	K 315	430 K već primio. B. N. 47 P. N. 14
Doblanovich Matheus d. Martin	Smogliani	8-8-8-9	K 5	5 K već primio. B. N. 47 P. N. 15
Berne Anton † Josef	Valle	30-7-30-8	K 10	115 K već primio. B. N. 21 P. N. 41
Cergna Georg † Damian	"	dtto.	" 10	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 42
Cucurin Pasqual † Johann	"	dtto.	" 10	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 43
Sanvincenti Peter † Peter	"	30-7-31-8	" 135	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 44
Palazziol Anton † Johann	"	dtto.	" 129	30 K već primio. B. N. 21 P. N. 45
Maserazzo Josef † Julian	"	dtto.	" 129	36 K već primio. B. N. 21 P. N. 46
Fabris Peter u. Simon † Peter	"	30-7-30-8	" 10	36 K već primio. B. N. 21 P. N. 47
Popovich Anton † Kasper	"	30-7-31-8	" 15	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 48
Razzan Michael † Anton	"	dtto.	" 15	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 49
Bosaz Johann † Lorenz	"	30-7-12-8	" 60	150 K već primio. B. N. 21 P. N. 50
Prencis Anton † Dominik	"	30-7-30-8	" 10	" 21 " 51
Percovich Michael † Martin	Rapogni	2-8-12-8	" 55	150 K već primio. B. N. 22 P. N. 7
Bursich Anton † Jakob	Carnizza	2-8-11-8	" 50	" 22 " 8
Zwech Markus † Josef	"	2-8-13-8	" 30	" 22 " 9
Smogliani Natal † Johann	Zabronich	2-8-12-8	" 55	30 K već primio. B. N. 22 P. N. 10
Percovich Matheus † Math.	Smogliani	2-8-11-2-15	" 425	" 23 " 13
Xilovich Anton † Johann	"	2-8-21-1	" 743	490 K već primio. B. N. 24 P. N. 23
Cerovaz Andreas † Franz	Crasse Marchetti	2-8-12-8-14	" 55	72 K već primio. B. N. 24 P. N. 29
Peressa Georg † Georg	Bicici	2-8-22-8	" 13	" 25 " 31
Kontusić Markus † Johann	Maicici	2-8-12-8	" 55	92 K već primio. B. N. 25 P. N. 33
Persich Matheus † Josef	Sambriccio	dtto.	" 55	" 24 " 30
Missan Johann d. Matheus	Boccordich	2-8-13-8	" 45	" 25 " 40
Peressa Anton † Johann	Bicici 8	2-8-3-9	" 165	15 K već primio. B. N. 26 P. N. 44
Kozljan Pasqual d. Georg	Kozljani	2-8-12-8	" 165	" 26 " 47
Grgarović Paul † Georg	Barbana	dtto.	" 6	" 26 " 50
Marich Johann u. Simon	Burich	2-8-1-10	" 20	49 K već primio. B. N. 27 P. N. 52
† Johann	"	"	"	285 K već primio. B. N. 27 P. N. 57
Banko Johann † Matheus	Canfanaro	dtto.	" 55	250 K već primio. B. N. 28 P. N. 56
Pizzamiglio Alexander	"	dtto.	" 55	" 28 " 56
Persich Jordanus † Johann	Cranzetti	2-8-15-9	" 225	250 K već primio. B. N. 28 P. N. 62
Persich Johann † Michael	Crancici	2-8-14-8	" 65	" 28 " 65
Burich Matheus	Burich 9	2-8-1-10	" 204	" 29 " 71
† Johann (Delias)	" 28	dtto.	" 244	101 K već primio. B. N. 29 P. N. 72
Burich peter	"	"	"	61 K već primio. B. N. 29 P. N. 77
† Johann (Delias)	"	"	"	5 K već primio. B. N. 31 P. N. 1
Pustianaz Johann d. Anton	Pustianzi	2-8-11-10	" 350	" 31 " 2
Pauletich Johann d. Josef	Baratto 26-30	3-8-17-8	" 75	" 31 " 1
Sivolich Anton d. Johann	" 26-30	dtto.	" 75	" 31 " 2
Radetich Kasper † Kasper	Dragoset	dtto.	" 75	" 31 " 1
Radetich Simon † Kasper	" 21	3-8-18-8	" 80	" 31 " 3
Bosaz Lorenz † Martin	"	3-8-21-8	" 95	" 31 " 4
Vidulin Martin † Simon	Cervari 4	3-8-5-8	" 15	" 31 " 5
Ulesich Georg † Anton	Barato 37	38-1-10	" 204	" 31 " 6
Blasich Matheus	Pola, Via Veruda 12	14-12-28-5	K 996	96 K već primio. B. N. 58 P. N. 2
		1914-1915	"	"
Zic Matheus † Anton	" Maxbaracke 113	4-8-13-1	" 352	304 K već primio.
Bratulich Simon † Anton	Morgani 10-15	28-7-29-8	" 12.50	152.50 " "
Maldosovich Joh. † Georg	dtto.	dtto.	"	"
Zatkovich Natal † Johann	Sissano 113	28-7-17-8	K 55	50 K već primio.